

Ladik Katalin közreadja

SZÁRNYAS KETREC

– Részlet a készülő regényből –

Én negyven napig éhezni fogok, mert ma negyven éves vagyok, és mert ez a végső határ. Behegesztenek ebbe a ketrecbe, és többet nem törődöm a ti világotokkal. Lépésről-lépésre közelítek a halál felé, szembe fogok vele nézni, és ha megpillantom a tükörképemet, kilépek belőle sután. Képtelen vagyok olyan színjátékra, ami méltóan fejezné ki tehetetlenségemet és keserűségemet.

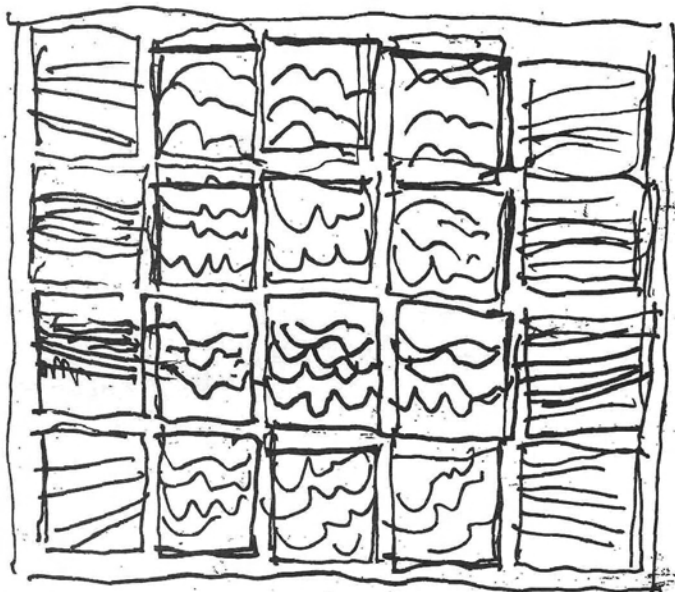
Fekete bőrkabátos, nyurga, nagyon rövide nyírt, sötét hajú, fiatalos külsejű férfi mondta ezt átszellemül arccal. Valószínűtlenül világos, acélszürke szeme mélyén tejfehér üresség. Arcbőrének feltűnő sápadtsága egy lábadozó betegre emlékeztetett. A belőle sugárzó derű, amely talán egy kifulladás euforikus hullám utolsó lendülete is lehetett, egy túlhajszolt, fáradt, de rendkívül kifinomult fejlett izomzatú férfiből áradt, és ómiatta jöttem ide, névrokonom, a jugoszláviai magyar költőnő megbízásából. Állt a sovány férfi az ódon ferencvárosi pinchehelyiségben összegyűltek előtt, a kesernyés mosoly időnként eltűnt arcáról, háta mögött a nagy vasketrec, a ketrec fölött és a jelenlévők fölött hatalmas, kifeszített, fel-függesztett, nyolc szirmú, ácsolt-ragasztott papírmásé sátor. A férfi folytatta:

– Miért böjtölök negyven napig? Azért, mert férfikorom delelőjére értem, és a világot, így, amilyen, nem tűrhetem tovább. A világban-létünk szőnyegének két oldala van: a ragyogó, egzotikus szövésű élet, és a sötét, puritán szövésű halál. Mindkettőn járni kell, kannibállelkűvé válik, aki csak az egyikben áll. Én azt látom, hogy az évezred végén, közel és távol, mindenki az élet szövetét tapossa durván. És penészgombák ütötték fel fejüket az elmúlás anyagán. Holnapra elkopik ez a drága szőnyeg! Holnapra szétrohad a fél világ. Nem fegyverek és szemét pusztítják el, hanem a kegyetlenség, gyávaság és mohóság.

Felismertem a férfit, a MERLIN klub-színházában tartott rendezvényen, a CINÓBERFESZT-en találkoztunk, ő szervezte az estét. Ő a Triceps művészi álnevet viselő jugoszláviai magyar férfi, akiről költőnő névrokonom beszélt ma nekem telefonon. A férfi nagyon kimerültnek és izgatottnak látszott, de folytatta:

– Az utolsó éhezőművész sorsát Franz Kafka írta meg, én az ő nyomdokaiban haladok. Kafka művésze azért éhezett, „mert nem talált ételt, amely ízlene” neki. Én azért, mert nem találtam *életet*, ami ízlene.

Szünetet tartott, és körülnézett rajtunk. Hatvanan lehettünk. A titokzatos mosoly újra megjelent arcán.

Szemének tejfehér kútjába egyenként szippantott be bennünket. Amikor találkozott tekintetünk, úgy éreztem, hív, vezekeljünk együtt az opálszínű ürességben. Aztán egy zen-mondást itézett, ami arról szól, hogy miközben bármely pillanatban elfogadjuk a halált, sohasem választjuk azt. Végül hallgatási fogadalmat tett, és bement a ketrecbe. A ketrec padlóján *zazen* meditációs pózba helyezkedett.

Jött egy ember szerszámokkal, hegesztőpisztollyal, védőszemüveggel, és helyükre hegesztette a hiányzó vasrácsokat. A hegesztőpisztolyos ember fázós őszi darázsként kapaszkodott meg az óriás papírhártyává száradt kamillavirág kidudorodó vasrácsbibéiben. A hatalmas virág pergamentszirmait a pince hosszúkás mérete két oldalt összezsugorította, és fejünk felett, így, félig kitarulkozva várta, hogy a hegesztőpisztolyos darázs kékesfehér fénylővédékével megtermékenyítse virág-lényegét.

A hegesztőpisztoly vakító fénye miatt lehunytam a szemem, csak a jellegzetes, édeskés büzt éreztem. A füstől eszembe jutott a férjem, a hegesztés zúgásáról pedig a munkahelyem.

Marseille van a vonalban – szólt át M. gépírónő a szomszédos szerkesztőségi szobából –, egy nő keresi, magyarul beszél, de nem mutatkozott be.

Sietősen befejeztem az előző beszélgetést, és átmentem a másik telefonhoz.

– Levelek Haitiből? Nem... nem, asszonyom. Jacquesről szólnak... nem, sajnos, nem emlékszem ilyen versekre... vagy úgy? Nem Haitiből? Akkor még a mai nap folyamán megkeresem, és elolvasom őket – válaszoltam tanácstalanul.

– H á á á t i . . . z s á k ! Hátizsák! – könyörgött a női hang a zsinór túlsó végén. – Katalin vagyok, Jugoszláviából, de mos Marseille-ből beszélek, érti már? – tagolva ejtette ki a szavakat, mintha egy kisgyerekhez beszélne. Majdnem gyűgyögött is hoz-

zájuk. A költő-színész hangja a mondat végére ingerültté vált.

– Igen, értem, szabotázs – ismétetem óvatosan –, nem szabotázs, bocsanat ... szabás ... minta... szabás-minta, hímezsminta – ismételtem a számomra teljesen ismeretlennek tűnő szavakat. Végre eljutott a tudatomig, hogy a nálam hagyott hátizsákjában vannak azok a bizonyos szabás- és hímezsminták, amelyek a költő hangkölteményeinek partitúráját tartalmazzák. Elmondta még, hogy a Jugoszláviát sújtó zárlat ellenére, nagy nehezen sikerült kijutnia Franciaországba, és egy Kassák-émlékiállítás megnyitója alkalmából lesz egy hangköltészeti produkciója, ezért lenne szüksége a nálam hagyott partitúrákra. Kiváltképp a *Csendélet halakkal* című gobelinmintája kellene. Lelkemre kötötte még, hogy ma este feltétlenül menjek el a Triceps álnevet viselő barátjának performanszára, aki negyven napos börtbe kezd egy ferencvárosi pincében.

A telefonbeszélgetés közben többször is benyitott a főszerkesztő. Miután befejeztem a telefonálást, bejött, és sajnálkozva jelentette ki, hogy két hét múlva megszűnik a munkaviszonyom a hetilapnál. Szavait megértettem, mégsem jutottak el a tudatomig. Éreztem, nem meggyőződésből, hanem külső kényszer hatására foszt meg munkahelyemtől. Zavarát feloldandó, udvarias, rövid szavakkal segítettem át kínos mondanivalóján. Mintha nem is rólam lenne szó.

Örültem, hogy férjemet nem találtam otthon. A nyelvem beragadt, nem bírtam beszélni. Lefeküdtem.

Miután befejeződött a hegesztés, kinyitottam a szememet. Egy fiatalember állt elénk, és arra kért bennünket, hogy egy általa megadott hangot zümmögjünk kitaratóan, míg ő egy ósláv szakrális melódiát énekel. Zümmögtünk, ő pedig énekelt. A zümmögéstől, de a hidegtől is, bizsergés, majd remegés járta át testem. Jól esett a hatalmas kamillavirág szirmai alatt összeszorulni az emberekkel, akárha fázós madárfiókák lennénk egy repülésre készülő, groteszk gipszmadár védelmet nyújtó szárnyai alatt. A délutáni álmom jutott eszembe:

Fekszünk egymás mellett, a költő és én. Hallgatunk. Arca hosszában kettészelve. A vágás mentén elmozdul az arca, mintha tükörből nézném. Vértó maszka. Szólni akarok neki a vér miatt, de nem bírok, a szám össze van ragadva. Megmarkolom hosszú, fekete haját, a haja nagy csomóban a markomban marad. Elrettenve tekintek rá. Megskalpolt koponyája vörös harmattal borítva, szeme vérben úszik, és mosolyogva figyel engem. Kiáltani akarok, de nem tudok. Ujjaimmal szét szeretném feszíteni a számat, de nem találom a számat. Félrefordítom a fejem, megpillantom magam a tükörben: egy arcot látok, melynek nincs szája. Az orr alatt halvány bőr feszül az állkapocsra. Felkelek, letakarom a tükröt, ránézek arra a nőre, aki az ágyamon fekszik, vihog, és a fogait mutatja. Engem hív. A markomban levő hajcsomót az arcába vágom. Elszégyeltem magam durvaságom miatt, és megvakarom a fejemet. Éles fájdalom

mat érzek fejbőrömön. Döbenten tapogatom koponyámat: nincs hajam! Kezemre nézek, megpillantom véres körmeimet.

A pincéről – melyet mindkét világháború alatt amenedékként használtak a lakók – még nem alakult ki képem. Nem tudtam tájékozódni benne. Gyér világítás, mindenütt lefejtett vakolattörmelék nyoma, és egy hatalmas homokrakás, amely egy egész helyiséget embermagasságig betöltött. Mindez a pince-rendszerben folyó munkálatokra utalt.

Le kellett hajolnom, majdnem kúszva jutottam ki a szárnyak langymelege alól. Az ósláv zsoldár alatt kibotorkáltam abba a helyiségbe, ahol az előbb még néhány jugoszláviai magyar fiatalember ásta be magát önnön lövészárkába, homokszírába, miközben szerb vezényszavakat, szerb parancsnokok és képregényhősök neveit kiáltották egymásnak a gödörből.

A lefejtett, dohos vakolat, a hegesztés szagát és az indiai füstölők illata-keverékét vittem ki az utcára magammal, amit az Üllői úton nyargaló szél sietősen kimosott belőlem, mintha egy tasak filteres tea lennék, akit egy fekete kabát tart össze.

